

Frekvensen var saa stor, at Laboratoriet kunde bære den dermed forbundne Udgift. Med denne sidste Begrænsning blev Indstillingen bifaldet af Ministeriet under 11. Oktober 1873.

VII. Det akademiske Legat- og Stipendievæsen.

1. Oversigt over Universitetets Stipendievæsen.

En af Professor Nellemann som Rektor i det akademiske Aar 1874—75 ved Festen i Anledning af Hs. Maj. Kongens Fødselsdag holdt Tale, der indeholdt en Oversigt over Universitetets Stipendievæsen, meddeles her:

„En af de vigtigste Ejendommeligheder ved Kjøbenhavns Universitet — som i mange Henseender giver det et særegent Præg — er dets Stipendievæsen. Det turde vel endog være, at det nærmest er fra dette Synspunkt, at man baade forhen og nu saa ofte hører tale om det „rige Universitet“. Thi i anden Forstand kan Universitetet egentlig ikke kaldes rigt; til dets egne Fornødenheder, som Læreanstalt betragtet, har det tvært imod baade i ældre og i nyere Tider, med Undtagelse af ganske korte Perioder, behøvet og modtaget Hjælp og Tilskud andetsteds fra, nemlig baade fra Staten og fra Kommunitet*). Derimod er det rigt forsynet med Stipendier for de studerende. Derfor have de kjøbenhavnske Studenter for en uforholdsmæssig stor Del bestaaet af uformuende, til Dels fattige Folks Børn, og det, som andetsteds regnes for en Mærkværdighed, nemlig at begavede unge Mænd, skjønt fødte i de ringeste Kaar og af den laveste Stand, komme i Besiddelse af Universitetsdannelse, hører her i den Grad til det sædvanlige, at ingen forundrer sig derover eller lægger videre Mærke dertil. Naar man gennemgaaer Listen over de Mænd, som i Kirkens, Statens eller Videnskabens Tjeneste have indtaget fremragende Pladser, vil der iblandt dem findes overordentlig mange, som aldrig uden Universitetets Stipendier vilde have formaaet at tilbagelægge den akademiske Løbebane, og hvis store Evner uden disse aldrig vilde være blevne uddannede til Gavn for dem selv og andre. Naar derfor det danske Universitet i Sandhed kan siges at være det hele Folks Fælleseje, naar det i Sandhed kan siges at aabne sine Døre i lige Grad for høje og lave, rige og fattige, naar den Forskjel, som de ydre Livsvilkaar ellers overalt i Samfundsforholdene bringe saa skarpt frem, ikke spores hverken i dets Studenters alvorlige Idrætter eller i deres glade Sammenkomster, maa dette for en væsentlig Del tilskrives dets Stipendier, der medføre, at Studenternes Skare rekrutteres fra alle Samfundslag fra de højeste til de laveste.

Skjønt alt dette i almindelige Træk er temmelig bekendt, turde det dog være, at mange, selv af dem, der staa Universitetet nær, savne et bestemt Billede af den Udstrækning og det Omfang, hvori Universitetets Stipendievæsen virker, og det turde derfor være passende ved denne Lejlighed at ofre nogle Øjeblikke paa en nærmere Betragtning af det, saa meget mere som der, naar Blikket, saaledes som idag, naturlig henvendes paa, hvad Danmarks Konger have

*) Jfr. herved den norske Petitionskomite af 1795, gjendrevet af Universitets Direktionen i dens Erklæring til Kongen af 21. Marts 1811, Monrad om Stiftelsen af Christiania Universitet S. 93 jfr. med S. 82.

været og virket for Københavns Universitet, ikke let kan peges paa noget, hvorved deres Interesse for den studerende Ungdom bedre lægges for Dagen, end den i Sandhed kongelige Gavnildhed, hvormed de have grundlagt det ældste og største Stipendium, som findes ved det, en Stiftelse, der med rette kan kaldes enestaaende i Storhed og Rigdom.

Gjenstanden for mine Betragtninger ved denne Lejlighed skal derfor være: Studenterstipendierne ved Københavns Universitet, eller de Legater, Gaver og andre Stiftelser, som ere bestemte til direkte Hjælp og Understøttelse for de studerende. Under denne sidste Benævnelse indbefattes i nærværende Forbindelse ikke blot de egentlige Studenter, som forberede sig til en afsluttende akademisk Prøve, i Reglen en eller anden Embedsexamen, men ogsaa de ældre studerende, som efter at have fuldendt en saadan Prøve vedblive at staa i Forhold til Universitetet for at fortsætte deres videnskabelige Uddannelse i en eller anden Retning; thi det akademiske Stipendievæsen udstrækker sin gavmilde Virksomhed ikke blot til hine yngre, men ogsaa til disse ældre studerende.

Mine Betragtninger skulle her indskrænkes til de Universitetslegater, der ere bestemte til direkte Understøttelser for de studerende, Ordet taget i oven angivne Betydning. Jeg forbigaar altsaa de ikke faa Legater til andet, Universitetet mere eller mindre vedkommende Brug, som ere satte under de akademiske Myndigheders Bestyrelse, f. Ex. Legater til Universitetsbibliotheket, til botanisk Have, til de forskjellige med Universitetet forenede Museer, til visse Lærestole*), til Professorernes Enker, til Brudeudstyr o. desl.; end videre forbigaar jeg de ikke faa, til Understøttelse for Studenter bestemte Legater, der existere her i Landet, men som ikke staa under Universitetets Bestyrelse, f. Ex. det Moltkeske Stipendium for Embedsmænds Sønner, det Treschowske Legat for Studenter o. fl. Derimod medtager jeg under min Betragtning alle de Studenterstipendier, som ere satte under Universitetets Bestyrelse, om end Retten til at vælge Stipendiarerne i det hele eller for en Del maatte være i Hænderne paa private Patroner, hvilket er Tilfældet med ikke faa Universitetsstipendier, f. Ex. det Skeelske Stipendium, de Stampeske Stipendier, visse Pladser paa Elers Kollegium.

De akademiske Studenterstipendier ved vort Universitet ere beregnede paa at yde Hjælp i næsten alle de Retninger, hvori en saadan kan behøves af en studerende, baade paa de tidligere og paa de sildigere Trin af hans Uddannelse. Der findes saaledes Stipendier

- 1) for at sætte de uformuende i Stand til at opholde sig ved Universitetet, dels ved Understøttelser i Penge, dels ved at yde dem Fribolig; dette er naturligvis den væsentligste Del af Stipendierne;
- 2) for at forskaffe dem de fornødne Studiemidler, fornemlig Bøger (det Hurtigkarske Bogstipendium for Jurister, det Clausenske for Theologer, det Engelsktoftske for unge studerende o. fl.**);

*) Det Rostgaardske Stipendium til en Professor i Historie, det Kratzensteinske til Professoren i Fysik.

**) For at sætte studerende i Stand til at lade deres Disputatser trykke, existerer der et Par mindre Legater til Beløb c. 160 Kr. aarlig, til hvilke der imidlertid paa Grund af deres Ubetydelighed ikke tages videre Hensyn i denne Fremstilling.

- 3) for at yde Sygehjælp til Studenter (Regentsalumnernes Kur og Pleje paa Stiftelsens Regning, det Bingske Legat, Borcks Sygelegat o. fl.);
- 4) for at sætte studerende, der med Hæder have fuldendt deres Kursus her ved Universitetet, i Stand til at uddanne sig videre ved Rejser i fremmede Lande (det Stampeske, Hurtigkarlske, Rosenkranztske, Carstensenske, Buchwaldske, Winstrup-Resenske, Hopnerske o. fl.)

Forinden vi gaa over til at betragte Stipendiuddelingen i dens nuværende Omfang og Betydning, vil det maaske kunne have Interesse at kaste et Tilbageblik paa Stipendiemassens historiske Oprindelse, og kortelig angive de væsentligste Stadier i dens Udvikling og Tilvæxt, idet de mindre væsentlige Forøgelser forbigaaes.

Fra Universitetets ældre Periode, fra dets Stiftelse i 1479 til Reformationen, haves der ingen Stipendier tilbage. Vel forekommer der en Ytring i Fundatsen af 1539, som tyder paa, at der allerede før den havde existeret Stipendier; men om disse vides i øvrigt intet. Derimod indeholdes den første Spire til Kommunitetsstipendiet i Fundatsen af 1539, ved hvilken Christian III skjænkede 12 Læster Korn aarlig til 12 trængende Studenter Bispising. Senere udvidede samme Konge denne Stiftelse, idet han henlagde Kronens Tiende af 39 Sogne i Sjælland til 20 trængende Studenter Bispising. Men disse Understøttelser maatte snart vise sig at være utilstrækkelige, og i Erkjendelse heraf oprettede Frederik II endelig i 1569 det første og vigtigste af Universitetets nuværende Stipendier, Kommunitetet, og tilskjødede denne Stiftelse 139, Kronen tilhørende, Bøndergaarde paa Sjælland og 14 paa Falster, samt Kongetienden af 92 Sogne paa Sjælland, i alt efter Matriklen af 1688 udgjørende 1080 Tdr. Hartkorn, for at deraf kunde bestrides Udgifterne til 100 Studenter Underholdning. Denne Stiftelse, for hvis Regning senere Regentsen efter Christian IV Befaling i Aaret 1623 indrettedes til Bolig for 100 Studenter, er nu saaledes tiltaget i Rigdom, at dens aarlige Indtægt i Finantslovforslaget for indeværende Finantsaar er opført med lidt over 320,000 Kr.; den har derfor ikke blot været i Stand til paa en i det hele anstændig og tilfredsstillende Maade at underholde Kommunitets- og Regentsstipendierne, hvortil hidtil er medgaaet c. 64,000 Kr. aarlig og i Fremtiden vil og maa medgaa mere, men ogsaa at yde Universitetet og beslægtede Instituter Hjælp paa mange Maader.

Foruden Kommunitetsstipendiet haves der endnu to andre Stipendiestiftelser af privat Oprindelse fra det 16. Aarhundrede, som dog begge ere noget yngre, nemlig det Frisiske Stipendium med en Kapital af 14,200 Kr. fra Aaret 1584 og Valkendorfs Kollegium, der afgiver Fribolig for 21 Studenter, fra Aaret 1595.

I det 17. Aarhundrede foregedes Stipendierne stadigt ved forskellige større og mindre private Donationer, af hvilke især fortjene at fremhæves det Rosenkranztske Rejsestipendium, hvis Kapital nu udgjør 36,000 Kr., fra Aaret 1622, de Skeelske Stipendier, hvis Kapital udgjør 80,000 Kr., fra Aaret 1647, det Hopnerske Rejsestipendium med en Kapital af 14,000 Kr. fra Aaret 1675, samt de tvende Studenterboliger, Borcks Kollegium, der afgiver Fribolig og et lidet Pengestipendium for 16 studerende, fra 1689, og Elers Kollegium, der afgiver Fribolig og til Dels ogsaa et lidet Pengestipendium for 23 Studenter, fra 1691.

Det 18. Aarhundrede ydede ogsaa væsentlige Bidrag til Universitetets, allerede ved dets Begyndelse anselige Stipendiemasse. Nogle af dem fortjene at nævnes. Strax ved Aarhundredets Begyndelse træffe vi det Fossiske Legat, hvis Kapital nu er 46,000 Kr., fra Aaret 1701, og det Lassonske Rejsestipendium med en

Kapital af 26,000 Kr., fra Aaret 1713. Fra Midten af Aarhundredet have vi det Bingske Legat med en Kapital af 82,000 Kr., fra Aaret 1751, det Bircherødske Stipendium med en Kapital af 13,000 Kr., fra Aaret 1728, og det Wisingsske Stipendium med en Kapital af 14,000 Kr., fra Aaret 1763. Fra Aarhundredets Slutning haves de to vigtige Rejsestipendier, det Thottske fra Aaret 1783 med en Kapital af 33,600 Kr. og det Stampeske fra 1790 med en Kapital af 20,400 Kr. Til det 18. Aarhundrede høre endelig tvende betydelige Donationer, der dog kun for en Del ere at anse som Stipendier for studerende, nemlig det Rostgaardsske Legat fra Aaret 1736 og den Arnæ-Magnæanske Stiftelse fra Aaret 1760.

Det 19. Aarhundrede har ogsaa lige ned til de allersidste Aar tilført Universitetet mange Donationer til Stipendier for studerende; men for ikke at trætte, skulle her kun nævnes de to største og vigtigste, nemlig det Hurtigkarlske Legat paa c. 126,000 Kr., fra Aaret 1829, og den største private Donation, der nogen Sinde er skjænket Universitetet, nemlig det Smithske Legat, hvis Fundats er fra Aaret 1852, og hvis Kapital for Tiden udgjør omtrent 530,000 Kr.

Undersøges det, hvilke Beløb der af disse Stiftelser aarlig anvendes til Understøttelse for studerende, vil Resultatet i store Grundtræk blive følgende:

Af Kommunitetets Midler anvendes der aarlig 64,000 Kr. til direkte Understøttelse for studerende, og dette Beløb vil efter al Rimelighed ved Finantsloven for indeværende Aar blive forhøjet med i alt 36,000 Kr.*); det Smithske Legat uddeler for Tiden 18,200 Kr. aarlig. Hvad de øvrige Stipendier angaar, da uddeles der fra disse et aarligt Rentebeløb af henved 30,000 Kr. til de studerende. Naar disse Tal sammenlægges, vil det ses, at der hvert Aar anvendes henved 150,000 Kr. til Pengeunderstøttelser for studerende af forskjellig Art, og ved Siden heraf ydes der paa Regentsen og de 3 Kollegier akademisk Fribolig til omtrent 160 studerende. De Kapitaler, som opretholde Stipendievæsenet, udgjøre for det Smithske Legats Vedkommende, som oven for bemærket, 530,000 Kr., og for den øvrige Legatmasses Vedkommende omtrent 1,000,000 Kr. For Kommunitetets Vedkommende kan der ikke tages Hensyn til den hele samlede Formue, da denne nu, som oven for antydtes, kun for den mindste Del anvendes til Stipendier; men man kan sige, at det Kapitalbeløb, som svarer til den aarlige Stipendieuddeling, er, naar Hensyn tages til de bestaaende Forhold i saa Henseende, 1,600,000 Kr. og naar Hensyn tages til den i Udsigt staaende Forøgelse af Kommunitetets Stipendier, 2,500,000 Kr. I alt ville disse forskellige Beløb udgjøre en Kapital af henholdsvis 3,130,000 Kr. og 4,030,000 Kr.

Spørges der, hvorledes disse Midler ere fordelte til de forskjellige Arter af Understøttelser, kan det bemærkes, at der til Sygehjælp, dels af Kommunitetet, dels af de andre Legater, anvendes lidt over 1000 Kr. aarlig, og til Bøgers Anskaffelse af forskjellige Legater uddeles mellem 15 og 1600 Kr. aarlig. Disse Stipendier have saaledes mindre Betydning. Derimod er der en anden Art af Understøttelser, som fortjener at tages særligt i Betragtning, nemlig Rejsestipendierne. Det lader sig vel angive, hvor meget de hertil bestemte Legater udgjøre i Kapital, nemlig henved 230,000 Kr., hvorimod en Opgivelse af, hvor meget der faktisk aarlig uddeles, ikke

*) Se nu neden for Side 151.

er mulig, fordi en stor Del af Rejsestipendierne ikke uddeles hvert Aar, men akkumuleres for at uddeles i større Portioner med flere Aars Mellemrum; det Stampeske Rejsestipendium uddeles saaledes kun hvert 7de Aar, det Hurtigkarlske hvert 3dje Aar. Men dersom man tager det aarlige Gjennemsnitsbeløb af det, som fra hvert enkelt Rejselegat uddeles, vil det findes, at der aarlig i Gjennemsnit anvendes omtrent 7000 Kr. til Rejseunderstøttelser af de forskjellige private Legater. Hertil maa da føjes, at der aarlig af Kommunitetets Midler uddeles 4000 Kr. til Rejseunderstøttelse. Det hele hertil medgaaende Beløb er altsaa omtrent 110,000 Kr. aarlig.

Trækker man de her angivne Summer, der anvendes til Sygehjælp, Bogskaaffelse og Rejseunderstøttelse, tilsammen omtrent 14,000 Kr., fra den oven angivne Hovedsum, hvortil de forskjellige Pengeunderstøttelser til studerende maa anslaas, nemlig 150,000 Kr., ses det, at til almindelig Hjælp til Opholdet ved Universitetet under Studeretiden anvendes aarlig omtrent 136,000 Kr.

Spørges der, hvorledes de angivne store Beløb fordeles i Henseende til Størrelsen af den Understøttelse, som ydes den enkelte, maa den Bemærkning forudskikkes, at Universitetsbestyrelsen ikke har fuldstændig frie Hænder til at indrette Stipendieloddernes Størrelse paa den til enhver Tid hensigtsmæssigste Maade. Det er derfor overilet, naar man undertiden hører det fremført som en Anke mod Universitetsbestyrelsen, at de store til Stipendier henlagte Summer ikke fordeles paa en fornuftig Maade, at man har for mange smaa Stipendier, der ikke indeholde nogen klækkelig Hjælp, at der hellere bør være faa, men tilstrækkelige Stipendieportioner, end mange smaa og utilstrækkelige o. desl. Det maa nemlig vel erindres, at en stor Del af Stipendiemassen hidrører fra private Dispositioner, Gavebreve eller Testamenter, ved hvilke det som oftest tillige er bestemt, hvor store de enkelte Stipendielodder skulle være. Heri er Universitetsbestyrelsen selvfølgelig i Reglen uberettiget til at foretage Forandring, og derfor ere mange Stipendier, baade Rejsestipendier og andre, af en i Forhold til Hensigten altfor ringe, til Dels latterlig ringe Størrelse, især hvor Stipendierne ere stiftede for lang Tid tilbage, da Pengenes Værdi i Forhold til Livsfornödenhederne var meget større end nu. Med Hensyn til de Stipendier, hvor Universitetsbestyrelsen er raadig over de enkelte Lodders Størrelse, f. Ex. ved Kommunitetsstipendiet og det Smithske Stipendium, vil det derimod ses, at der er iagttaget et fornuftigt Hensyn til, at den Stipendienydende kan have en nogenlunde tilstrækkelig Understøttelse til sine Studerers Tilendbringelse. Der er saaledes 100 Pladser i det forenede Regents- og Kommunitetsstipendium paa 360 Kr., eller sandsynligvis om kort Tid 480 Kr. aarlig og fri Bolig og Brænde, og ved Siden heraf 37 Kommunitetspladser uden Regents paa 288 Kr., eller sandsynligvis om kort Tid 384 Kr. hvilken Pengeunderstøttelse ofte er forenet med Fribolig paa et af Kollegierne. Det Smithske Legat uddeles i 6 Lodder paa 1000 Kr. og 13 Lodder paa 600 Kr. aarlig for ældre studerende, der studere videre i en eller anden Retning, og 13 Lodder for yngre studerende paa 400 Kr. aarlig. De øvrige Stipendier af privat Oprindelse ere vel i Reglen smaa, varierende fra en halv Snes Kroner til henved 200 Kr. om Aaret, og saaledes i og for sig utilstrækkelige for de studerende, som ikke faa Hjælp fra Hjemmet eller andetsteds fra; men der gives dog ganske enkelte blandt dem, som ere større. Det fremgaar heraf, at der ved Universitetet dog findes over 150 Stipendielodder for yngre studerende, og omtrent 20 Stipendielodder for

videre komme, som ere af en saadan Størrelse, at den, der nyder dem, dog væsentlig, med lidt Hjælp andetstedsfra eller lidt Selverhverv, kan subsistere ved dem.

Betragter man Forholdet mellem de oven angivne Stipendier og den Trang til Hjælp, der er tilstede hos de studerende, maa først den Bemærkning gjøres, at ikke alle Stipendielodderne kunne uddeles udelukkende efter Hensyn til Trang og Dygtighed. Med Hensyn til en Del af de private Donationer skal nemlig Slægtskabsforhold til Giveren paa en eller anden Maade komme i Betragtning, i Reglen dog kun som givende en Fortrinsret. Dernæst ere visse studerende privilegerede til at nyde Regents- og Kommunitetsstipendiet uden Hensyn til Trang, navnlig nogle studerende fra Frederiksborg Skole og studerende fra Island og Færøerne i Hænderne paa saadanne ere for Øjeblikket 17 Regents- og Kommunitetspladser. De øvrige Stipendier uddeles efter Hensyn til Trang og Dygtighed, saaledes at ved nogle af dem den ene af disse to Egenskaber træder i Forgrunden, ved andre af dem den anden, men ingen af dem maa mangle.

Kjøbenhavns Universitet maa saaledes siges at være rigt udstyret med Stipendier. Næppe ret mange andre Universiteter kunne i den Henseende maale sig med det. Hvad de andre nordiske Universiteter angaar, er Upsala Universitet det, som er bedst stillet i saa Henseende, hvilket ogsaa er naturligt, fordi det ligesom vort er et gammelt Universitet, som i 400 Aar, har opsamlet en Mængde private Donationer. Af offentlige Stipendiemidler uddeles der hvert Aar 5,800 Kr., af de saakaldte Magnatstipendier, hvorved forstaaes Stipendier, stiftede ved private Donationer, 61,000 Kr., af Studentkorpsets Stipendier 2400 Kr., i alt omtrent 70,000 Kr. Hertil maa end videre, naar en rigtig Sammenligning med vort Universitet skal anstilles, lægges de saakaldte Docentstipendier, som der spille en lignende Rolle som det Smithske Stipendium for videre komme hos os, hvilke udgjøre i alt 15,000 Kr. Det aarlige Beløb af akademiske Understøttelser til yngre og ældre studerende, som uddeles ved Upsala Universitet, bliver saaledes 85,000 Kr. Det vil erindres, at det tilsvarende Beløb for Kjøbenhavns Universitet udgjorde 150,000 Kr., og for saa vidt er betydeligt større; men paa den anden Side maa det erindres, at Upsala Universitetet ikke har nogen saadan stor offentlig Stipendiestiftelse som vort Regents- og Kommunitetsstipendium, medens derimod de private Stipendier, der hos os kun beløbe sig til omtrent 48,000 Kr. aarlig, der oplebe til et noget større Beløb, nemlig til over 60,000 Kr. aarlig.

Med Hensyn til Lunds Universitet stiller Forholdet sig saaledes. De offentlige Student-Stipendier udgjøre 5000 Kr. aarlig, de saakaldte Magnatstipendier c. 18,000 Kr. aarlig, Studentkorpsets Stipendier c. 3000 Kr. aarlig og de saakaldte Docentstipendier c. 5,250 Kr. aarlig. Det hele Beløb bliver saaledes omtrent 32,000 Kr. aarlig, hvilket er betydeligt mindre, end i Upsala og Kjøbenhavn. Ved Universitetet i Helsingfors, der ligesom Lunds Universitet har bestaaet i noget over 200 Aar, opgives de aarlige til Stipendier udbetalte Summer til 57,000 Mark finsk eller c. 40,000 Kr., et Beløb, der altsaa noget nær er det samme, som for Lunds Universitets Vedkommende. Universitetet i Christiania er det yngste af de nordiske Universiteter, kun lidt over 60 Aar gammelt, og derfor er det ganske naturligt det mindst vel forsynede i Henseende til Stipendier. Af egentlige Trangs-Stipendier uddeles kun c. 15,000 Kr. aarlig; til Rejsestipendier

i og uden for Landet uddeles aarlig et forholdsvis betydeligt Beløb, nemlig over 12,000 Kr. I det hele bliver det altsaa 27,000 Kr., foruden de saakaldte Adjunktstipendier, der ikke medregnes her, fordi de snarest maa lignedes med vore, af Universitetets Kasse udredede Lønninger til ekstraordinære Docenter.

Den oven for givne sammenlignende Fremstilling kunde maaske lede til den Forestilling, at enhver duelig, trængende Student strax og med Lethed kan opnaa tilstrækkelig Stipendiehjælp ved Kjøbenhavns Universitet. Heri vilde man dog be- drage sig. Kjøbenhavns Universitet besøges i den Grad af den uformuende Del af Befolkningen, at Konkurrencen om alle Stipendier er overordentlig stor. Da der ved Stipendieuddelingen ganske naturligt følges den Grundsætning, i Reglen at hjælpe vel kvalificerede Ansøgere fra et tidligere Aar, førend man hjælper dem fra et senere Aar, kunne under de nuværende Forhold selv meget trængende og meget dygtige Studenter ikke vente at opnaa de større Stipendier, nemlig Regents- og Kommunitetsstipendiet, førend 2 à 3 Aar efter at de have taget Afgangsexamen og ere komne til Universitetet. Forældre og Værger, der tænke paa at sende Sønner eller Myndlinge til Universitetet, maa derfor være betænkte paa at underholde dem i det første Par Aar af Studentertiden, uden væsentlig Hjælp af Universitetsstipendier, og man kan ikke noksom advare imod at hengive sig til den Tro, at det alene gjælder om at bringe en Søn eller en Myndling til at blive Student, og at Universitetet da i øvrigt paatager sig hans Forsørgelse i Studeretiden“.

2. Tilkomne og ophørte Legater for studerende ved Universitetet.

I Tidsrummet 1873—75 er der stiftet 3 nye Legater for studerende ved Kjøbenhavns Universitet, et tidligere stiftet er traadt i Virksomhed, og et er ophørt. Disse Legater ere følgende:

a. Frederik Fabricius's Legat for Alumner paa Regentsen eller collegium regium.

Fundatsen med den kongelige Konfirmation lyder saaledes:

Vi Christian den Niende, af Guds Naade Konge til Danmark o. s. v., gjøre vitterligt, at eftersom hos Os er blevet andraget og begjært Vor Allerhøjeste Konfirmation paa den for Frederik Fabricius's Legat for Alumner paa Regentsen eller collegium regium udfærdigede Fundats, saa ville Vi allernaadigst have bemeldte herved hæftede Fundats i alle dens Ord, Klausuler og Punkter, som der her forefindes, konfirmeret og stadfæstet, ligesom Vi og herved konfirmere og stadfæste samme.

Forbydende alle og enhver mod det, som foreskrevet staar, Hinder at gjøre.

Givet i Vor kongelige Residentsstad, Kjøbenhavn den 19. Septbr. 1873.

Fundats for Frederik Fabricius's Legat for Alumner paa Regentsen eller collegium regium.

Vi Rektor og Professorer ved Kjøbenhavns Universitet gjøre vitterligt:

En af Frederik Fabricius's Venner har ønsket for en længere Fremtid at knytte Erindringen om denne hæderlige Oldings Navn til den Stiftelse, han har viet sin Virksomhed i den lange Tid af 42 Aar, og i dette Øjemed skjænket Universitetet en Kapital af 2500 Rd. R. M. i kongelige fire Procent Rente bærende Obligationer, nemlig litr. K. Nr. 5826 paa 1000 Rd., litr. K. Nr. 6005 paa 1000 Rd. og litr. L. Nr. 131 paa 500 Rd., alle med tilhørende Rentekoupons fra 11. Decbr.

1873, til dermed at grundlægge et Legat under Navn „Frederik Fabricius's Legat for Alumner paa Regentsen eller collegium regium“. I Overensstemmelse med Giverens Ønske og de af ham angivne, nærmere Vilkaar, har Konsistorium forfattet følgende Fundats:

1. Legatet bestyres som en for sig bestaaende, selvstændig Formue, men for øvrigt paa samme Maade som Kjøbenhavns Universitets øvrige Legatmidler. Regentsprovsten er Legatets Eforus.

2. Understøttelse af Legatet kan søges af Alumner paa Regentsen eller collegium regium, som paa Grund af Trang, Begavelse og Flid ere værdige til Understøttelse.

3. Den aarlige Rente deles i to lige store Portioner, der bortgives af Konsistorium efter Indstilling af Regentsprovsten, eller, saa længe Justitsraad Fabricius lever, af denne, dersom han er villig til at paatage sig det. Bortgivelsen sker paa et Aar ad Gangen, men Konsistorium kan paa ny bortgive Legatet til den samme Alumnus; dog kan ingen nyde Legatet længere end 3 Aar. Understøttelsen udbetales halvaarsvis, første Gang for 11. Decbr. 1873.

Til Bekræftelse under Universitetets Segl og sædvanlig Underskrift.

Konsistorium den 15. Septbr. 1873.

b. Dr. med. J. F. C. E. Starcks Legat.

Ved Skrivelse af 1. Juni 1874 meddelte den kgl. Landsover- samt Hof- og Stadsrets Skiftekommission Konsistorium, at der ved en i Boet efter afdøde Dr. med., Regimentskirurg Johann Friederich Christian Eckhardt Starck den 27. Maj s. A. afsagt Repartition var udlagt en Kapital af 6400 Rd. i Nationalbankaktier med vedhængende Udbyttekoupons samt et kontant Beløb af 282 Rd. 4 Mk. til et Legat, der vilde være at oprette under Navn af „Dr. med. J. F. C. E. Starcks Legat“, og som efter Testators Bestemmelse*) skulde indgaa under samme Bestyrelse som Universitetets øvrige Midler. Konsistorium anmodede Kvæstor om

*) I Testamentet hedder det: „Resten af min Formue bestemmer jeg, i Forventning af allerhøjeste Konfirmation, til et Legat under Navn „Doctor medicinae J. F. C. E. Starcks Legat“. Saa ofte der af dettes Renter er samlet en Sum af 600 Rd. R.M., er Sex Hundrede Rigsdaler Rigsmønt, bliver denne Sum at tildele en mediko-kirurgisk Student eller Kandidat som Rejsestipendium, hvorved Værdighed, Duelighed og Trang bør komme i Betragtning. Dette Legats Kapital ønsker jeg at skulle fortrinnsvis bestaa i Nationalbankaktier, indtil der maatte gives afgjørende Grunde for at anse en anden Anbringelse for mere sikker og fordelagtig. Da min Formue væsentligst bestaar i Nationalbankaktier, hvorpaa jeg dog har optaget Laan i Nationalbanken, skal der følgelig paa Skiftet efter mig ikke realiseres flere af mine Bankaktier end fornødent for Udredelsen af de i 1ste til 4de Poster bestemte Legater samt af Boets Gjæld, Omkostninger m. v., hvorimod jeg ønsker, at en muligst stor Sum af Bankaktierne konserveres til Stipendielegatet, samt at til den Ende ogsaa mit, paa dem optagne Laan i Banken saa vidt muligt kontinuieres. Bestyrelsen af det her omhandlede Legat, saa vel som Bortgivelse af Rejsestipendiet i Medfør af de herom oven for givne Forskrifter overdrager jeg til mit Testamentes Exekutor for hans Leyetid, dog at han angaaende Stipendiets Bortgivelse hver Gang forud har at raadføre sig med Hr. Professor, Dr. med. C. E. Fenger eller en anden, for Dygtighed og Retskaffenhed agtet Læge. Efter min Exekutors Død skal dette Legat indgaa under Kjøbenhavns Universitet og undergives samme Be-

at modtage denne Kapital, og forfattede efter de i Testamentet givne Antydninger en Fundats, der derefter forsynedes med kgl. Konfirmation.

Fundatsen med den kongelige Konfirmation lyder saaledes:

Vi Christian den Niende, af Guds Naade Konge til Danmark o. s. v., gjøre vitterligt, at eftersom for Os allerunderdanigst er blevet ansøgt og begjært Vor allerhøjeste Konfirmation paa Fundats for Dr. med. J. F. C. E. Starcks Legat: saa ville Vi bemeldte herved hæftede Fundats, af hvilken en lige lydende verificeret Gjenpart er indleveret til Vort Ministerium for Kirke- og Undervisningsvæsenet, i alle dens Ord, Klausuler og Punkter allernaadigst have konfirmeret og stadfæstet, ligesom Vi og hermed konfirmere og stadfæste samme.

Forbydende alle og enhver mod det, som foreskrevet staar, Hinder at gjøre.

Givet i Kjøbenhavn den 3. Juli 1874.

Fundats for Doctor medicinæ J. F. C. E. Starcks Legat.

Vi Rektor og Professorer ved Kjøbenhavns Universitet gjøre vitterligt:

Afdøde Doctor medicinæ, Regimentskirurg Johann Friederich Christian Eckhardt Starck har ved Testamente af 29. Maj 1858 under Forventning af allerhøjeste Konfirmation bestemt, at der efter hans Død skulde oprettes et Legat under Navn af „Dr. med. J. F. C. E. Starcks Legat“ af de Midler, han maatte efterlade sig, efter at de øvrige i Testamentet bestemte Legater vare udredede og Boets Gjæld, Omkostninger o. s. v. var betalt, og som skulde indgaa under Kjøbenhavns Universitet og undergives samme Bestyrelse som dettes øvrige Midler. Ved Repartitionen er der nu til bemeldte Legat udlagt 6400 Rd. i Nationalbankaktier og 282 Rd. 4 Mk. kontant, hvis Renter efter Testators Ønske skulle tilfalde en mediko-kirurgisk Student eller Kandidat ved Kjøbenhavns Universitet som Rejsestipendium. Efter den af Universitetets Kvæstor foretagne Disposition bestaar Legatets Formue nu af 6500 Rd. i Nationalbankaktier, nemlig litr. B. Nr. 4142, 4143, 4151 til 4159 inklusive à 500 Rd., litr. C. Nr. 5107 til 5109 inklusive, 5156 til 5158 inklusive, 5201 til 5203 inklusive og Nr. 12936 à 100 Rd., samt lige med vedhængende Udbyttekoupens, første Gang betalbare den 31. Juli d. A., og en kongelig Obligation litr. N. Nr. 21371 paa 100 Rd. med Koupens fra 11. Juni d. A, der er leveret til Indskrivning i Statsgjældens Bøger. I Overensstemmelse med Testators i Testamentet udtalte Ønsker har Konsistorium forfattet følgende Fundats:

- 1) Legatet bestyres som en for sig bestaaende, selvstændig Formue, men for øvrigt paa samme Maade som Kjøbenhavns Universitets øvrige Legatmidler. Legatets Kapital skal fortrinnsvis bestaa i Nationalbankaktier, indtil der maatte gives afgjørende Grunde for at anse en anden Anbringelse for mere sikker og fordelagtig. Legatets Eforus er Dekanus for det lægevidenskabelige Fakultet.
- 2) Understøttelse af Legatet kan søges af lægevidenskabelige Studenter eller Kandidater ved Kjøbenhavns Universitet.

styrelse som dettes øvrige Midler, hvornæst Stipendiets Bortgivelse hver Gang skal tilkomme den Mand, der er Dekanus for Universitetets medicinske Fakultet i det Aar, i hvilket en Stipendieportion er blevet fuldt samlet.“

Den her i omhandlede Erekutor var i Følge Meddelelse fra Skiftekommissionen afgaaet ved Døden.

- 3) Saa ofte der af Legatets Renter er opsamlet en Sum af 600 Rd, bliver denne Sum at uddele som Rejsestipendium af den Mand, der er Dekanus for det lægevidenskabelige Fakultet i det Aar, i hvilket en Stipendieportion er blevet fuldt samlet. Ved Bortgivelsen bør Duelighed, Værdighed samt Trang komme i Betragtning.
- 4) Under Forbehold af Regeringens Stadfæstelse kan Konsistorium vedtage Tillæg til og Ændringer i denne Fundats.

Til Bekræftelse under Universitetets Segl og sædvanlig Underskrift.

Konsistorium den 19. Juni 1874.

c. O. Bangs Jubilæums-Legat.

Fundatsen med den kongelige Konfirmation lyder saaledes:

Vi Christian den Niende, af Guds Naade Konge til Danmark o. s. v., gjøre vitterligt, at eftersom hos Os allerunderdanigst er blevet ansøgt og begjært Vor allerhøjeste Konfirmation paa Fundats for O. Bangs Jubilæumslegat, saa ville Vi bemeldte herved hæftede Fundats, af hvilken en lige lydende verificeret Gjenpart er indleveret til Vort Ministerium for Kirke- og Undervisningsvæsenet, i alle dens Ord, Klausuler og Punkter allernaadigst have konfirmeret og stadfæstet, ligesom Vi og hermed konfirmere og stadfæste samme.

Forbydende alle og enhver mod det, som foreskrevet staar, Hinder at gjøre.

Givet i Vor kgl. Residentsstad Kjøbenhavn den 17. April 1875.

Fundats for O. Bangs Jubilæumslegat.

Vi Rektor og Professorer ved Kjøbenhavns Universitet gjøre vitterligt:

Geheimekonferentsraad, Doctor og Professor medicinæ Oluf Lundt Bang har modtaget en Sum, stor 3223 Kroner 12 Øre, omsat i kongelige Obligationer til 3400 Kroner og kontant 30 Kroner, der er sammenskudt af den danske Lægestand til et Legat, som skal bevare Mindet om hans 60aarige Virken som Universitetslærer. Da den nærmere Anvendelse af Summen er overladt til Modtageren, har denne tilstillet Universitetet den nævnte Kapital, bestaaende af 4 kongelige 4 pCt.s Obligationer, nemlig litr. B. Nr. 373 paa 2000 Kr., litr. C. Nr. 198 paa 1000 Kr., litr. F. Nr. 443 paa 200 Kr. og litr. F. Nr. 445 paa 200 Kr. samt et kontant Beløb af 30 Kr., med den Bestemmelse, at deraf skal oprettes et Legat under Universitetets Bestyrelse under Navn af „O. Bangs Jubilæums-Legat“ til bedste for trængende medicinske Studenter, som have taget første Del af den lægevidenskabelige Examen med bedste Karakter. I Overensstemmelse med Giverens Ønske og de af ham angivne, nærmere Vilkaar har Konsistorium forfattet følgende Fundats:

- 1) Legatet bestyres som en for sig bestaaende selvstændig Formue, men for øvrigt paa samme Maade som Kjøbenhavns Universitets øvrige Legatmidler. Eforus vælges af det lægevidenskabelige Fakultet, blandt dette Fakultets Medlemmer.
- 2) Understøttelse af Legatet kan søges af trængende, medicinske Studenter, som ved en af de efter Legatets sidste Bortgivelse afholdte Examina have taget første Del af den lægevidenskabelige Examen med første Karakter. Ved den første Bortgivelse i indeværende Aars Sommer kan Legatet søges af trængende, medicinske Studenter, der ved den forestaaende Sommerexamen bestaa den nævnte Prøve med første Karakter.
- 3) Det lægevidenskabelige Fakultet bortgiver Understøttelsen af Legatet til den Student, som findes værdigst blandt de efter foran staaende Regel berettigede

Ansøgere. Under lige Forhold have Stifterens, Gehejmekonferentsraad, Dr. med. O. L. Bangs Slægtninge i nedstigende Linie, Fortrinet.

- 4) Efter hvert Aars Juni Termin, naar den om Sommeren afholdte første Del af den medicinske Embedsexamen er afsluttet, bortgives Understøttelse af Legatet med det Beløb, som den aarlige Rente, efter Fradrag af Administrationsgebyret til Universitetets Kasse, udgjør, første Gang i indeværende Aar med det Beløb, som de indtil Juni Termin d. A. paaløbne Renter, i Forbindelse med Legatets kontante Beholdning af 30 Kroner efter fornævnte Fradrag udgjør. Understøttelsen kan kun nydes i et Aar, og udbetales med det hele Beløb strax efter Bortgivelsen.
- 5) Under Forbehold af Regeringens Stadfæstelse, og, saa længe Giveren lever, med hans Samtykke, kan Konsistorium vedtage Tillæg til og Ændringer i denne Fundats.

Til Bekræftelse under Universitetets Segl og sædvanlige Underskrift.

Konsistorium den 30. Marts 1875.

d. J. L. Eskildsen's Legat.

Kontroller ved den almindelige Enkekasse Jens Lind Eskildsen bestemte ved Testamente af 28. Juli 1835, konfirmeret d. 14. April 1841, følgende: „Ligeledes udsættes 500 Rd. Sølv, skriver Fem Hundrede Rigsbankdaler Sølv, hvoraf mit afdøde Sødskendebarn, Fuldmægtig Jens Lind Bay af Viborg, hans Datter Johanne Marie Bay, nyder Renten, saa længe hun lever, efter hvis Død Kapitalen tilfalder Valkendorfs Kollegium i Kjøbenhavn.“ Bemeldte Eskildsen afgik ved Døden den 26. Marts 1841, og Kapitalen blev derefter indbetalt i Universitetskvæsturen til Rentenydelse for den oven nævnte Johanne Marie Bay, gift med Strøpevæver Timm i Viborg. 4 pCt.s Arveafgiften efter Frd. 12. Septbr. 1792 bortfaldt i Henhold til Rentekammer-Resol. 18. Decbr. 1841, hvorimod Erlæggelsen af $\frac{1}{2}$ pCt.s Afgiften efter Frd. 8. Febr. 1810 blev udsat, indtil Kollegiet erholdt fri Raadighed over Kapitalen. Dette skete ved Madam Timms Død den 5. Maj 1874, og der blev da Spørgsmaal om, hvilken Anvendelse der skulde gøres af denne Legatkapitals Rente, efter Fradrag af Administrationsgebyr 19 Rd. 36 Sk. aarlig, i hvilken Henseende Testamentet intet havde udtalt. I denne Anledning bemærkede Kollegiets Efor, at der vel paa Grund af Testamentets Tavshed ikke var noget til Hinder for at sammensmelte Gaven med Kollegiets øvrige Formue, ligesom det skete med to Kollegiet i Aaret 1760 skjænkede Gaver, men at han dog vilde finde det rigtigere at bevare Mindet om den ved at give den en selvstændig Tilværelse, dog saaledes, at Renten ikke blev til Gavn alene for en enkelt Alumnus, men for Kollegiet i Almindelighed. I saa Henseende erindrede han om, at der, efter at Kollegiets øde Have i Aaret 1748 var blevet istandsat med en forholdsvis betydelig Udgift for Kollegiet, fra den Tid var ydet et aarligt Tilskud af 16 Rd. af Kollegiet til Havens Vedligeholdelse, men at dette Tilskud bortfaldt ved Ombygningen i 1865, da det blev nødvendigt at indskrænke sig paa alle Maader, saa at efter Havens Istandsættelse i 1866 alle Udgifter ved dens Vedligeholdelse tillige med Udgifterne ved den fælles Læsestue have været afholdte af Alumnerne alene. Han ansaa det derfor for rigtigt, at lette disse Byrden noget ved foreløbig og indtil videre at anvende Renten af Eskildsens Gave som et Tilskud til Havens Udgifter, hvorved alle Alumner vilde faa Lod og Del i den. Efter hans Indstilling

bifaldt derfor Konsistorium under 2. Septbr. 1874, at Eskildsens Legat bevaredes særskilt blandt Kollegiets øvrige Legater, og at Renten indtil videre anvendtes som Tilskud til Afholdelse af Udgifterne ved Vedligeholdelsen af Kollegiets Have.

e. Estrups Legat til slesvigske studerende ved Kjøbenhavns
Universitet.

Da det ved Slesvigs Løsrivelse fra Danmark blev nødvendigt, at der toges Bestemmelse om dette Legats fremtidige Anvendelse*), blev der, i Henhold til det i Fundatsens § 5 tagne Forbehold, herom indledet Forhandlinger med Stifterinden, Etatsraadinde Estrup, og efter en Henstilling fra Konsistorium gav denne under 18. Decbr. 1864 sit Samtykke til, at Legatet ved Siden af dets Anvendelse efter dets oprindelige Bestemmelse, for saa vidt der endnu kunde blive Spørgsmaal herom, for et Tidsrum af 3 Aar anvendtes til Understøttelse for trængende Slesvigere, der efter Forberedelse her ved Universitetet havde absolveret den slesvigske juridiske Examen i Flensborg og nu forberedede sig ved Universitetet til at tage den fuldstændige juridiske Examen, eller den ved Resol. 27. Maj 1856 anordnede særegne Embedsprøve. Efter Udløbet af dette Tidsrum gav Etatsraadinde Estrup, ligeledes efter et Forslag fra Konsistorium, sit Samtykke til, at Legatet i 3 Aar, fra 1. Jan. 1868 til 1. Jan. 1871, anvendtes til Understøttelse for indfødte Slesvigere, som studerede ved Kjøbenhavns Universitet, uden Hensyn til Studiefag, hvilken Tilladelse hun under 29. Decbr. 1870 udstrakte til at gjælde for et nyt Treaar indtil 1. Jan. 1874, idet hun dog tog en Reservation med Hensyn til en eventuel endelig Bestemmelse af Nordslesvigs Forhold inden Udløbet af dette Tidsrum. Da Konsistorium derefter under 11. Novbr. 1873 forespurgte, om Stifterinden atter var til Sinds for en begrænset Tid at tilstede Legatets Anvendelse som hidtil, eller om hun nu vilde træffe en endelig Bestemmelse om dets fremtidige Anvendelse, svarede hun under 14. Decbr. næst efter, at hun, da hun ansaa det for givet, at Legatet ingensinde vilde kunne finde Anvendelse overensstemmende med dets oprindelige Bestemmelse, og dets hidtidige, midlertidige Anvendelse væsentlig kun havde bidraget til at uddanne Slesvigere til at kunne søge Embedsstilling i Kongeriget Danmark, hvilket selvfølgelig ikke var Legatets Formaal, ikke vilde forlænge Legatets fornævnte midlertidige Virksomhed, men i Overensstemmelse med Fundatsens § 5 tage anden Bestemmelse med Hensyn til Kapitalens Anvendelse, hvorfor hun udbad sig Legatkapitalen stillet til sin Raadighed. Legatkapitalen er derefter blevet Stifterinden udbetalt, og dette Legat saaledes udgaaet af Universitetets Bestyrelse.

2. Forandringer i de fundatsmæssige Bestemmelser for de enkelte Legater eller nærmere Regler for Anvendelsen af disse.

I en Indstilling af 17. Febr. 1875 fra Professor Schmidt, der som Dekanus for det lægevidenskabelige Fakultet tillige var Aarets Efor for Starcks Legat, gjorde denne opmærksom paa 2 Punkter i Fundatsen for bemeldte Legat, der formentlig trængte til en nærmere Bestemmelse. Det hedder nemlig i bemeldte Fundats: „Saa ofte der af Legatets Renter er opsamlet en Sum af 600 Rd., bliver denne Sum at uddele som Rejsestipendium.“ Da nu Hovedmassen af Legatkapitalen

*) Om Fundatsen for dette Legat se Lindes Medd. 1849-56, S. 769-71.

bestaar i Nationalbankaktier, og Udbyttet af disse forfalder til Udbetaling i September Maaned, vilde Stipendiet altsaa kunne uddeles i denne Maaned; men da de allerede opsamlede Renter blive indskudte i den rentebærende Legatmasse, vilde de ikke, uden Tabet af et halvt Aars Rentes Rente, kunne uddrages, førend til den derefter paafølgende December Termin. Det vilde derfor være i Legatets Interesse, at Bortgivelsen overhovedet fastsattes at skulle finde Sted i en af de sædvanlige Terminer, uden Hensyn til, at det fulde, til Uddeling bestemte Beløb vel som oftest i Virkeligheden vilde være opsamlet tidligere, hvilket heller ikke vilde stride mod Ordlyden af Fundatsens § 3. Men der vilde i saa Fald kunne opstaa Tvivl om, hvem der da vilde have at udnævne Stipendiaten. Efter Fundatsens § 3 skal dette nemlig tilfalde „den Mand, der er Dekanus for det lægevidenskabelige Fakultet i det Aar, i hvilket en Stipendieportion er blevet fuldt samlet“, og da Dekanatskiftet saaledes indtraf mellem Tidspunktet for den virkelige fulde Opsamling og Tidspunktet for Bortgivelsen, vilde der altsaa kunne spørges, om Udnævnelsen skulde ske ved den fratrædende eller den tiltrædende Dekanus. Efter Fundatsens Ord maatte det formentlig nærmest blive den fratrædende, hvilket vel ogsaa for saa vidt vilde være det heldigste, som denne vilde have bedre Lejlighed til at forberede Bortgivelsen. Konsistorium tiltraadte Dekani Opfattelse af Fundatsen, hvorefter altsaa Bortgivelsen af Stipendiet skulde finde Sted til en af de sædvanlige Terminer, uanset at Opsamlingen af det fulde Rentebeløb maatte være naaet i Mellemtiden mellem disse, samt Legatet, i Tilfælde af Dekanatskiftets Indtræffen mellem det Tidspunkt, da det fulde Rentebeløb var naaet og den nærmest paafølgende Termin, i denne skulde bortgives af den fratrædende Dekanus, som da ogsaa vilde have at aflægge Regnskab.

— Da J. L. Smiths Legat i Aaret 1874—75 havde haft et Overskud af 1765 Kr. 28 Øre, bortset fra en forud betalt Rente af 200 Kr., der hørte under Regnskabsaaret 1875—76, altsaa noget mere, end det dobbelte af, hvad der efter Fundatsen*) mindst hvert Aar skal oplægges, nemlig 800 Kr., tog Konsistorium, efter dertil af Legatets Eforus, Konferentsraad Madvig, givet Anledning, under Overvejelse, om der burde ske nogen Udvidelse af Legatets Virksomhed. Da Pengenes Værdi siden Fundatsens Oprettelse i 1852 var sunket ikke lidt, antog Konsistorium, at Overskuddet ikke burde bringes ned under 11 à 1200 Kr.; til en Udvidelse af Virksomheden vilde herefter kun 600 Kr. staa til Raadighed, og paa Grund af en anden, neden for omtalt Bestemmelse, som Konsistorium havde vedtaget, om Anvendelsen af 200 Kr. aarlig, vilde der kun blive 400 Kr. til hint Øjemed. Herfor kunde der oprettes en ny Stipendielod for Studenter paa 400 Kr. aarlig, eller en mindre Portion for Kandidater kunde forvandles til en større. Af disse Anvendelser foretrak Konsistorium den første, da de 18 nuværende Lodder for Kandidater syntes tilstrækkelige til at imødekomme berettigede Krav. Der kunde imidlertid ogsaa være Spørgsmaal om, paa Grund af Pengenes forringede Værdi, at anvende Overskuddet til en Forhøjelse i det hele af Kandidatstipendiernes Beløb; men for at dette kunde realiseres, maatte der endnu ventes i nogle Aar. Konsistorium vedtog derfor i Henhold til Fundatsens § 8 at forelægge den akademiske Lærerforsamling følgende alternative Forslag: enten, at der oprettedes

*) Om Fundatsen se Lindes Meddelelser 1849—56, S. 754 o. fig.

en ny Stipendielod for Studenter paa 400 Kr. aarlig, eller, at der for Øjeblikket ikke foretoges nogen Udvidelse af Stipendieportionerne, men først om nogle Aar Spørgsmaalet om Overskuddets Anvendelse forelagdes paa ny. Forslaget kom til Forhandling i den akademiske Lærerforsamlings Møde den 29. April 1875. Lærerforsamlingen vedtog enstemmig det sidste Alternativ. — For den nævnte Lærerforsamling forelagde Konsistorium tillige i Henhold til Fundatsens § 8 Forslag om Anvendelse af en Del af det forhaandenværende Overskud til Vederlag for Eforiets Forvaltning. Da Ulejligheden og Ansvarer ved det Smithske Stipendiums Forvaltning ikke var ringe, ansaa Konsistorium et saadant Vederlag for billigt. Lærerforsamlingen vedtog enstemmig, at et saadant Vederlag skulde gives, og foreslog, at det skulde fastsættes til et Beløb af 200 Kr. aarlig, hvilket sidste Forslag Konsistorium bifaldt. Om de trufne Bestemmelser blev derefter gjort Indberetning til Ministeriet.

Endnu bemærkes, at Konsistorium i sit Møde den 9. Juni 1875 har vedtaget den Maxime med Hensyn til Uddelingen af det Smithske Legat for videre komne, at det ikke kan tildeles nogen, naar 20 Aar ere forløbne efter hans Immatrikulation ved Universitetet, og herom ved Skrivelse har underrettet Legatets Eforus.

I Følge Fundatsen for Rostgaard's Legat og Ministeriets Resol. 15. Juli 1858*) skal Renten af 1000 Rd. anvendes til Kapitalens Fremvæxt. Naar derved er opsparet 500 Rd., overføres Halvdelen heraf til Fremvæxtkontoen, medens der med Hensyn til den anden Halvdelen skal tages nærmere Bestemmelse, om den skal henlægges til en af Legatets andre Underafdelinger. I Overensstemmelse hermed blev der i 11. Decbr. Termin 1864, da Fremvæxtkontoens rentebærende Kapital var voxet til 1500 Rd., overført 250 Rd. til Legatets Konto IV. til 2 Stipendier paa Regentsen. I Decbr. Termin 1873 var der atter opsparet 500 Rd., og Konsistorium besluttede derfor, at Halvdelen heraf ligeledes skulde lægges til den nævnte Afdeling af Legatet, hvis Renter efter Fundatsens § 17 nydes af tvende Sæt Kontubernaler paa Regentsen.

— Det Mallingske Legat for en Stipendiat fra Viborg Skole kunde ikke uddeles i 1873, da ingen saadan var dimitteret i bemeldte Aar. I Henhold til Fundatsens § 5 bestemte Konsistorium efter Efori Indstilling, at Renten skulde opspares, indtil der i et paafølgende Aar fandtes tvende, som kunde udnævnes til at oppebære Legatet.

— Heller ikke det Lassonske Legat for en Student fra Randers Skole kunde i 1873 uddeles, fordi ingen i samme Aar var dimitteret fra bemeldte Skole. I Henhold til Fundatsens § 3 („— da skal Renten oplægges til samme Prug, naar Behov gjøres; dog skal Oberdirektør eller successores ej være forbundne at svare nogen Rente af hvis i saa Maade oplagt vorder“) fastsatte Konsistorium efter Efori Indstilling, at Renten skulde opspares, indtil der i et paafølgende Aar fandtes tvende, som kunde udnævnes til at oppebære Legatet.

— Til den første Bortgivelse af det Ingestrup-Lundske Legat i 1873, Decbr. Termin, indstillede der sig kun 1 Ansøger, der var Student fra 1868. Da det imidlertid i Fundatsen**) hedder „Stipendiet . . . skal forresten kun vedvare

*) Lindes Medd. 1857—63, Side 572—73.

**) Se herom Selmers akad. Tid. for 1834, Side 259—61.

i 4, siger fire Aar fra den Tid, Stipendiarius har taget examen artium“, antog Eforus, at denne Ansøger ikke vilde kunne udnævnes, med mindre der i Forholdet, som det stillede sig ved Legatets Træden i Virksomhed, maatte findes Grund til at gjøre en Undtagelse. Konsistorium tilkjendegav Eforus under 16. Jan. 1874, at den nævnte Ansøger ved Fundatsen maatte anses for udelukket.

— En Legatnyder (Hammerichske Legat) indstillede sig til theologisk Embedsexamen i Sommeren 1874, men blev, som Følge af den skriftlige Prøves Udfald, erklæret immaturus. Legatets Eforus antog da, at Universitetets Fundats 7. Maj 1788 Kap. VI. § 2, 7mo. i. f. var til Hinder for, at Legatet kunde udtales ham i Decbr. Termin, og her i gav Konsistorium ham Medhold.

— En Legatnyder (Frisiske Legat), der i April Maaned 1874 havde forladt Byen, blev af Konsistorium anset for berettiget til at nyde Stipendiet for Juni Termin uden Afkortning.

— Universitetets Kvæstor androg under 12. Septbr. 1873 paa at erholde Konsistoriums Afgjørelse af, hvorvidt Arveafgifterne af det Ingestrup-Lundske Legat, til Beløb 242 Rd. 42 Sk., skulde tages af Legatets Hovedstol eller af Renterne. Han bemærkede, at det var tilfældigt, at Arveafgifterne ikke vare blevne indeholdte og indbetalte ved Boets Slutning, som ved de øvrige Legater, rimeligvis fordi executores testamenti havde haft Tvivl, om der efter dets Øjemed skulde svares 4 pCt. Afgift, og derfor havde holdt Spørgsmaalet aabent, indtil Legatet ved den midlertidige Rentenydendes Død skulde træde i Kraft. Stipendiet havde altsaa, da det nu ved Generaldirektoratets Skrivelse af 15. Aug. 1873 var afgjort, at Eftergivelse af 4 pCt.s Afgiften ikke kunde bevilges paa Grund af den Adgang, der er tillagt Medlemmer af enkelte Familier til fortrinsvis at nyde godt af Legatet, ved Boets Opgjørelse i Virkeligheden faaet et større Udlæg, end der tilkom det, og der var saaledes Grund til at drage Afgiften fra Hovedstolen, og ikke udsætte Legatets Virksomhed 1 Aar længere end fornødent, hvad der vilde blive Følgen, hvis Afgiften skulde afholdes af Renten. Da Legatet ikke kunde begynde med en 11. Juni Termin paa Grund af Bestemmelsen om, at det skal vedvare i 4 Aar fra den Tid, Stipendiarius har taget Studentereksamen, kunde til Gjengjæld den fra Overformynderiet indbetalte Rente til 11. Juni 1873, efter Fradrag af det Udlæg, som Overskudsfonden havde gjort, for at paase Boets Behandling, lægges til Hovedstolen. Herefter vilde denne blive 5185 Rd, og Legatet vilde kunne træde i Kraft 11. Decbr. 1873 med lige $\frac{1}{2}$ Aars Rente. Dette Forslag bifaldt Konsistorium under 27. Septbr. s. A.

— H. N. Clausens Boglegat var, som det er bemærket i Aarbogen for 1871—73, Side 118, væsentlig anlagt i 5 pCt.s dansk-engelske Obligationer. Da nogle af disse bleve udtrukne til Indfrielse, fandtes det rettest, da ogsaa de andre kunde ventes i en nærmere Fremtid at ville blive udtrukne, at omsætte alle disse Obligationer. De bleve derefter solgte, og for Provenuet indkøbtes, da Konsistorium ikke fandt, at Fundatsen var til Hinder for at anbringe Kapitalen i fremmede Statspapirer, som yde tilstrækkelig Sikkerhed, 6 russisk-engelske 5 pCt.s Statsobligationer af 1872, hver paa 100 £.

— Det til Ribe Skole knyttede Borckske Legat oppebæres i 3 Aar ad Gangen, nemlig i 2 Aar ved Skolen og i det 3dje Aar ved Universitetet. Det naturligeste og sædvanligste er da, at Stipendiaten oppebærer det i de 2 sidste Aar, han er i Skolen, altsaa i 5te og 6te Klasse; men da dette ikke udtrykkelig er

sagt i Legatets Fundats, er det i et enkelt Tilfælde, hvor der kun fandtes 1 Discipel i 5te Klasse, i Henhold til Udtalelser fra Skolens Rektor og Legatets Eforstatueret, at Legatet kunde tildeles en Discipel i 4de Klasse.

3. Særlige Bevillinger eller Undtagelser fra de lov- eller fundatsmæssige Bestemmelser for Legaterne.

Cand. theol. N. N., hvem det Fossiske Legat var tildelt, og som i Juli 1873 blev ordineret til gejstlig Medhjælper, ansøgte om at erholde Stipendiet udbetalt i Decbr. Termin s. A. til sin Præsteekvipering. Skjønt det i Fundatsen hedder, at Stipendiet ophører fra den Dag, Stipendiaten indtræder i en fast lønnet Bestilling, bevilgede Konsistorium dog under 16. Jan. 1874 denne Udbetaling i Henhold til, at der sammesteds tilføjes: „dog med den reserve, at dersom den, der bliver forfremmed, er behøvende, og kommer til et Præstekald, han da maa nyde samme Aars fulde stipendio til sin Præstehabits behjælpelige Bekostning“.

— En Student, der paa Grund af Sygdom maatte opholde sig i Hjemmet i Vinteren efter Adgangsexamen, og altsaa ikke kunde høre Forelæsninger ved Universitetet, ansøgte om at maatte faa den i Decbr. Termin forfaldne første Del af sine Oplagspønge udbetalt, for at han kunde blive sat i Stand til at opholde sig ved Universitetet indtil den filosofiske Prøves Afholdelse i Juni Maaned. Dette bevilgedes af Konsistorium under 28. April 1875.

— Et Andragende fra en Student om at erholde den sidste Del af sine Oplagspønge udbetalt, uagtet han, efter at være blevet rejiceret ved den filosofiske Prøve, først $\frac{1}{2}$ Aar senere bestod denne, bevilgede Konsistorium under 27. Maj 1875, jfr. Aarbogen for 1871—73 Side 123.

4. De med Universitetet forbundne Kollegier.

I Anledning af en Forespørgsel fra en Alumnus paa Borcks Kollegium, om en Ansættelse som ordineret Kateket i Kjøbenhavn vilde hindre ham i fremdeles at nyde den ham tillagte Fribolig paa Kollegiet, svarede Konsistorium under 16. Decbr. 1874, at en saadan Ansættelse ikke i og for sig vilde medføre Ophøret af Friboligen.

— Angaaende Anvendelsen af Bestemmelserne i Universitetets Fundats 7. Maj 1788 Kap. VI. § 2 Nr. 5 jfr. Nr. 4, og i Fundats for Elers Kollegium § 4 paa de i Følge kgl. Resol. 12. Juni 1837 oprettede 8 stipendieløse Pladser paa Elers Kollegium (se Scheel Univ. Stip. Side 58) blev paa givet Anledning forskellige ældre Forhandlinger samlede af Referendarius og forelagt Konsistorium ved Skrivelse 5. Febr. 1874. Da disse Forhandlinger ikke forhen ere trykte, meddeles de her:

Det ældste Aktstykke, i hvilket Spørgsmaalet om Tidsgrensen for Nydelsen af de omhandlede Pladser berøres, er en Skrivelse til Konsistorium fra Kollegiets Eforus (Prof. Clausen) af 15. Decbr. 1838. I denne henledes Konsistoriums Opmærksomhed paa forskellige Punkter vedrørende Udnævnelsen til disse, første Gang i Foraaret 1838 besatte Pladser. I Skrivelsens Slutning hedder det: „Da der ikke er noget Stipendium eller noget Emolument forbundet med de her omhandlede Kollegie-Værelser, saa kunde det være tvivlsomt, hvorvidt den almindelige Bestemmelse om Tiden, i hvilken Kollegie-Alumner tør beholde det dem tillagte Beneficium, burde udstrækkes til disse Pladser. Det er imidlertid sandsynligt,

at Konkurrence heller ikke vil mangle ved disse Friboliger, og jeg finder derfor ingen Anledning til at bringe en Undtagelse fra den almindelige Regel i Forslag“.

Den 25. Novbr. 1848 tilskrev Eforus for Borcks Kollegium (Sibbern) Konsistorium saaledes: „Paa Borcks Kollegium er det Spørgsmaal opstaaet, om den Omstændighed, at en Alumnus af samme tidligere har haft en af de stipendieløse Pladser paa Elers Kollegium, bør medføre, at han ikke kan beholde sin Plads paa Borcks Kollegium i de fulde 5 Aar, men at den Tid, han havde hin stipendieløse Plads, bør fraregnes. Jeg maa bekjende, at jeg aldrig har tænkt mig Bestemmelsen i Univ. Fund. Kap. VI. § 2 Nr. 4 og 5 anvendelig med Hensyn til hine stipendieløse Kollegiepladser. Det Beneficium, at have en saadan Plads, er nemlig et saadant, at, da deslige ej eksisterede i 1788, Universitetets Fundats ej kan have haft Hensyn dertil, og det er saa ringe, at en analogisk Anvendelse saa meget mindre synes at kunne indrømmes, som Bestemmelsen til Grund for, at Reglen, som forhen kun gjaldt med Hensyn til de tre Kollegier, Borcks, Elers og Valkendorfs, skulde udvides til ogsaa at gjælde om Regentsen, anfører, at samme „Fordele nu omtrent ere lige store med dem paa Valkendorfs og Elersens Kollegio“. En stipendieløs Plads paa Elers Kollegium er, da de dertil henlagte Værelser ere uden alle Møbler, og Opvartningen skal betales aparte, saa ringe et Stipendium, at det ikke engang er lige med det simple Kommunitetsstipendiums laveste Grad forhen; thi. . . . Imidlertid maa jeg, da Sagen er blevet Gjenstand for Spørgsmaal, henstille den til Konsistorii Afgjørelse.“ Paa denne Skrivelse svarede Konsistorium den 9. Decbr. 1848, efter et kort Referat af dens Indhold, „at Konsistorium bifalder den af Hr. Etatsraaden fremsatte Anskuelse om Anvendelsen af Univ. Fund. Kap. VI. § 2 Nr. 4 og 5.“

Med Skrivelse af 4. Januar 1852 fremsendte Eforus for Elers Kollegium et Andragende fra Inspektør paa Kollegiet om at erholde en almindelig Bestemmelse angaaende Tiden, hvori de stipendieløse Pladser skulle kunne afbenyttes af de til samme udnævnte. Af Inspektørs Andragende ses det, at Anledningen hertil var følgende Tilfælde: Stud. phil. Winding blev den 3. Decbr. 1851 udnævnt til Alumnus paa Kollegiet; han havde tidligere i 16 Maaneder haft en stipendieløs Kontubernalplads; der spørges, om disse 16 Maaneder skulle fraregnes, eller om hans Alumnat uanset denne Tid gjælder for 5 Aar. Lignende Tilfælde, bemærkes det, forekomme med Kand. N. Winther og Kand. J. G. Gjessing, der begge havde stipendieløse Enepladser, og af hvilke den første i 1 Aar havde haft en stipendieløs Kontubernalplads, og den anden i $\frac{1}{2}$ Aar en Alumnusplads. Eforus bemærker, at da de Forhandlinger med Stifterens Familie, der have været Aarsag i, at almindelige Regler om Besættelsen af de stipendieløse Pladser hidtil ikke vare fastsatte, endnu ikke have ført til noget Resultat, er det ønskeligt, ja nødvendigt, at der træffes en Bestemmelse med Hensyn til det ene Punkt: i hvor lang Tid de, som udnævnes til de foranførte stipendieløse Pladser, skulle anses berettigede til at nyde dem. Eforus fortsætter saaledes: „Spørgsmaalet er nemlig, hvorvidt den almindelige Regel, at 5 Aar skulle være den længste Tid, hvori Pladsen paa noget af Universitetets Kollegier maa benyttes, skal antages anvendelig paa disse Pladser, som adskille sig fra Alumnuspladserne, for hvilke hin Regel har været opstillet, derved, at der med dem ikke følger noget Pengestipendium. Dersom dette antages, vil ikke alene en tidligere Alumnus-Tid paa et af Kollegierne have en tilsvarende Afkortning til Følge i den Tid, hvori disse Pladser

kunne beholdes; men en tidligere Benyttelse af disse vilde ligeledes afkorte Tiden, hvori en senere opnaaet Alumnus-Plads kunde nydes. Der synes imidlertid ikke at være tilstrækkelig Grund til at udvide den anførte Tidsregel til disse Pladser, der danne en ganske særegen Klasse for sig, idet de intet yde uden Fribolig; dels alene, dels i Fællesskab med en Kontubernal. Hvad Enepladserne angaar, da pleje disse at bortgives til Kandidater eller ældre studerende, om hvilke der er Grund til at antage, at de ville fortsætte videnskabelig Beskæftigelse, og det er at ønske, at tidligere Stipendiepladser ikke maa være saadanne til Hinder for at nyde Emolumentet af en fri og uforstyrret Bolig i længere Tid, og hvad Kontubernalpladserne angaar, da kan det være at befrygte, at de ville blive lidet søgte, dersom Nydelser af det ringere Beneficium skulde afkorte Tiden, hvori et muligt større Beneficium senere kunde nydes. Allerede nu plejer der ikkun at melde sig faa Ansøgere om disse Pladser. Jeg tillader mig saaledes at foreslaa, at de stipendieløse Pladser paa Elers Kollegium kunne beholdes i 5 Aar, uanset at de dertil udnævnte tidligere maatte have været Alumner paa noget af de akademiske Kollegier, og at Tiden, hvori en af disse Pladser har været benyttet, ikke skal medføre Afkortning i den Tid, hvori en senere opnaaet Alumnus-Plads skal kunne benyttes.“ Ved denne Sag har Universitetets daværende Rektor (J. E. Larsen) til Efterretning for Referendarius paategnet følgende Bemærkning: „Det er uden Tvivl for længst af Konsistorium, navnlig i Anledning af et i Mødet den 6. Decbr. 1848 forekommet Tilfælde antaget, at den omskrevne Bestemmelse i Univ. Fund. 1788 IV. § 2 Nr. 5 ikke kan finde Anvendelse med Hensyn til de stipendieløse Pladser paa Elers Kollegium.“ Konsistorium svarede Eforus ved Skrivelse af 17. Januar 1852, „at det er enigt i, at de stipendieløse Pladser paa Elers Kollegium kunne beholdes i 5 Aar, uanset at de dertil udnævnte tidligere maatte have været Alumner paa noget af de akademiske Kollegier, og at Tiden, hvori en af disse Pladser har været benyttet, ej heller medfører Afkortning i det Tidsrum, hvori en senere opnaaet Alumnusplads skal kunne beholdes.“

De sidste Aktstykker vedrørende det omhandlede Punkt, angaa en Forhandling med Stifterens Familie, som førtes i Aaret 1857. Ved en Udnævnelse i Decbr. 1856 til en stipendieløs Kontubernalplads havde Gehejmekonferentsraad Bardenfleth forbigaaet en Slægtning af Stifteren, Stud. phil. Winding. I en Skrivelse til Bardenfleth af 30. Januar 1857 udtalte Konsistorium, at det ikke kunde antage de af ham for W.s Forbigaaelse anførte Grunde for tilstrækkelige, men at man dog af en anden Grund havde troet at maatte følge hans Nomination: „Winding har nemlig tidligere i 4 Aar haft en Alumnusplads, i 16 Maaneder en stipendieløs Kontubernalplads og saaledes i alt nydt Kollegiet over 5 Aar, og efter Fundatsens § 4 er dette Tidsrum det længste, i hvilket nogen kan beholde det omhandlede Beneficium. Vel antager man, at det vil være en med Billighed og Hensigtsmæssighed mere stemmende, og ved Fundatsens nævnte Bestemmelse ikke absolut udelukket Regel, at Alumnuspladserne og de stipendieløse Kollegiepladser holdes adskilte ved Begrænsningen af den Tid, i hvilken Plads paa Kollegiet kan haves; men man har fundet det betænkeligt at gjøre Anvendelse af en Regel, der vistnok ikke er den, der nærmest fremgaar af Fundatsens Ord, før man gennem en særlig Forhandling desangaaende har vundet Familiens Erkjendelse derfor.“ Ved en Skrivelse af samme Datum til Ørsted og Bardenfleth bragte Konsistorium dette almindelige Spørgsmaal paa Bane, idet man udtalte sig saaledes: „Med Hensyn til de stipendieløse Pladser

paa Elers Kollegium er det Spørgsmaal opstaaet, hvorvidt den Tid, i hvilken en saadan Plads har været nydt, bør komme i Betragtning ved Bestemmelsen af den Tid, for hvilken en Alumnusplads paa Kollegiet kan tilstaaes, og omvendt, om den Tid, i hvilken nogen har haft en Alumnusplads, bestemmer, om og hvor længe en stipendieløs Plads kan tilstaaes ham. Konsistorium antager, at det vil være mere stemmende med Billighed og tjenstligt for Øjemødet, at disse i deres Værdi saa forskellige Beneficier med Hensyn til Tidsberegningen holdes adskilte. Hvad de stipendieløse Enepladser angaar, der pleje at bortgives til Kandidater og ældre studerende, er det ønskeligt, at et tidligere Alumnat ikke er den i øvrigt kvalificerede til Hinder for at nyde disse, og hvad de stipendieløse Kontubernalpladser angaar, kan det være at befrygte, at de ville blive lidet søgte, dersom Nydelsen af det ringere Beneficium skulde afkorte Tiden, i hvilken et muligt større Beneficium senere kunde nydes. Ligesom man af disse Grunde for længst har gjort gjældende, at Bestemmelsen i Univ. Fund. Kap. VI. § 2 Nr. 5 jfr. Nr. 4 ikke er til Hinder for, at den Tid, i hvilken en stipendieløs Plads paa Elers Kollegium er nydt, holdes ude af Beregningen af de 5 Aar, som efter den citerede Paragraf er den længste Tid, i hvilken nogen kan have Plads paa Universitetets Kollegier, saaledes turde der ogsaa være tilstrækkelig Grund til at anvende Fundatsen for Elers Kollegium § 4 saaledes, at Femaarsgrænsen beregnes særskilt for hvert af de to Beneficier, de stipendieløse Pladser og Alumnatet, med den Virkning, at Tiden, i hvilken nogen nyder disse forskellige Beneficier, ikke lægges sammen, at altsaa den, der har haft stipendieløs Plads i fulde 5 Aar, desuagtet i 5 Aar kan nyde Alumnatet og omvendt. Herpaa svarede Familiens Repræsentanter den 3. Febr. 1857: „Det høje Konsistorium har meddelt . . . . at samme har vedtaget med Hensyn til den ved Univ. Fund. Kap. VI. § 2 Nr. 4 bestemte Grænse af 5 Aar for den Tid, hvori en studerende maa have Plads paa et af Universitets-Kollegierne, at holde de i den senere Tid paa Elers Kollegium oprettede stipendieløse Pladser uden for Sammenregning med de egentlige Alumnuspladser og begjært vore Ytringer om, hvorvidt vi have noget imod, at det samme og gjordes gjældende ved Anvendelsen af Foundationen for Elers Kollegiums § 4. I den Anledning give vi os den Ære at tilkjendegive, at vi med Hensyn til Forholdet mellem begge fornævnte Foundationer maa finde det rettest, at den af den første Foundation vedtagne Fortolkning ogsaa anvendes paa den sidst nævnte.“ Konsistoriums Skrivelse og Familiens Svar meddeltes Eforus ved Skrivelse af 28. Febr. 1857.

— Efter at Valkendorfs Kollegium har modtaget det foran nævnte J. L. Eskildsens Legat, ejer det nu følgende, Kollegiet særligt tillagte Legater, nemlig:

Stampes og Obelitz's Legater, tilsammen 11 Rd. 56 Sk. eller nu 23 Kr.

16 Øre aarlig, for den ældste Alumnus,

Risbrighs Legat, 12 Rd. 44 Sk., eller nu 24 Kr. 91 Øre, til Deling mellem de to næst ældste Alumner,

Smiths Legat, 3 Rd. 42 Sk. eller nu 6 Kr. 87 Øre, for den ældste Mediciner efter de tre ældste Alumner,

Estrups Legat, hvoraf 30 Rd. eller 60 Kr., aarlig udbetales til en Alumnus, som udnævnes af Konsistorium, og Resten oplægges, samt

J. L. Eskildsens Legat, 19 Rd. 36 Sk. eller nu 38 Kr. 75 Øre, der indtil videre anvendes som Tilskud til Afholdelsen af Udgifterne ved Vedligeholdelsen af Kollegiets Have.

Desuden har Kollegiet i Aaret 1760 modtaget to Gaver, nemlig fra Biskop Nannestad 432 Rd., og 228 Rd. fra Professor P. Holm, der begge havde været Alumner paa Kollegiet; men da disse Gaver væsentlig ydedes som en Tilbagebetaling med Renter af, hvad de tidligere havde nydt, bleve de begge optagne i og sammensmeltede med Kollegiets øvrige Formue.

5. Kommunitetsstipendiet og Regentsbeneficiet.

Til Fuldstændiggjørelse af den i Aarbogen 1871-73 Side 124-27 meddelte Sag om Forhøjelse af Kommunitetsstipendiet m. m. bemærkes følgende. De af Konsistorium indstillede Punkter optoges af Ministeriet paa Finantslovsforslaget for 1875-76; men ved Finantsloven for det nævnte Aar blev kun Kommunitetsstipendiet, derunder de 2 extraordinære Stipendieportioner for grønlandske Alumner, forhøjet fra 12 Rd. til 16 Rd. (24 Kr. til 32 Kr.) og Regentsbeneficiet fra 3 Rd. til 4 Rd. (6 Kr. til 8 Kr.) om Maaneden, hvorhos Stipendieportionerne for polytekniske Examinander, som ikke ere Studenter, forhøjedes fra 100 Rd. (200 Kr.) til 150 Rd. (300 Kr.). Derimod bleve Forslagene om, at de midlertidige Stipendieportioner skulde gaa over til at blive faste, at de ordinaire Portioners Tal skulde forøges med 10, at det til extraordinære Understøttelser for trængende Kommunitetsalumner og andre studerende bevilgede Beløb skulde forøges med 500 Rd. (1000 Kr.), og at de for polytekniske Examinander bestemte Portioners Antal skulde forøges med 2, forkastede.

I Følge Regl. 11. Febr. 1848 § 10 maa der af Kommunitets Kasse anvendes et Beløb af indtil 200 Rd. aarlig til syge Regentsalumners Kur og Pleie paa Hospitalet; de Alumner, hvis Sygdom ikke nødvendiggjør Indlæggelse paa Hospitalet, behandles af Regentslægen. Medens man efter disse Bestemmelser kunde meddele al Sygepleie gratis, saaledes som Forholdene tidligere vare, er dette ikke længere Tilfældet nu, idet det dels ofte hænder, at Regentslægen henviser de studerende til Specialister, navnlig i saadanne Sygdomstilfælde, som ikke i øvrigt nødvendiggjøre Indlæggelse paa et Hospital, dels ikke saa sjældent kan være Tilfældet, at Alumner indlægges paa andre Hospitaler, end Frederiks Hospital og Kommunehospitalet, t. Ex. paa Sindssygeanstalter. Udgifterne herved maatte da afholdes af Alumnerne selv, for saa vidt der ikke kunde ydes Hjælp af andre Universitetsstipendier. I en Skrivelse af 29. Mai 1874 henledede Regentsprovsten, Professor Nellemann, Stipendiebestyrelsens Opmærksomhed paa disse Forhold, og henstillede til den at andrage paa en Forandring i de bestaaende Regler, saaledes at den oven nævnte Bestemmelse, der ved de forandrede Tidsforhold var blevet fjærnet fra sit oprindelige Formaal, bedre kom i Overensstemmelse med Tidens Krav. Han udtalte, at selv om man ikke vilde opstille den Regel, at Kommunitetet afholdt alle Udgifterne ved Regentsalumnernes Kur og Pleje i Sygdomstilfælde, vilde der dog allerede opnaas noget derved, at Regl. § 10 forandredes derhen, at Ordene „paa Hospitalet“ udgik, saaledes at Stipendiebestyrelsen fik Ret til at anvende den i bemeldte § omhandlede Sum af 200 Rd. til Alumnernes Kur og Pleje ogsaa uden for Hospitalet. Dette Forslag tiltraadte Stipendiebestyrelsen og Konsistorium, og ved Skrivelse af 13 Juni 1874 forelagde Konsistorium Sagen

for Ministeriet, og indstillede, at dette vilde søge den paapegede Forandring i Regl. § 10 udvirket; det tilføjede, at man for Tiden ikke fandt det nødvendigt end videre at andrage paa, at Summen forhøjedes. Paa Ministeriets derom nedlagte allerunderdanigste Forestilling blev det derefter ved kgl. Resol. af 8. Juli s. A. bifaldet, at den i Regl. for Kommunitetsstipendiet og Regentsbeneficiet af 11. Febr. 1848 § 10 indeholdte Bestemmelse om Anvendelsen af et Beløb af indtil 200 Rd. aarlig til syge Regentsalumners Kur og Pleje paa Hospitalet for Fremtiden forandrede derhen, at Beløbet ogsaa kunde benyttes i samme Øjemed uden for de egentlige Hospitaler.

— Det paa Regentsen ansatte Tyendepersonale bestod tidligere af 4 Gangkoner og 1 Regentspige. Enhver af de 4 Gangkoner havde en Gang paa Regentsen at passe; men da der er 5 Gange, besørgedes Opvartningen paa en af disse af Regentspigen, som saaledes udførte fuldt Gangkonearbejde, samtidig med at hun var pligtig til at udføre det Arbejde som paalagdes hende af Portneren, til hvilken hun stod i privat Tjenesteforhold. Denne Sammenblanding af Gangkonevirksomheden, som nærmest gaar ud paa at passe Alumnerne, og privat Tyendevirksomhed for Portneren kunde imidlertid ikke anses for heldig. Dels fik Portneren, saaledes som det oprindelig havde været Meningen, ikke alene ingen Gavn af hende, men hun var ham endog til Byrde, idet han selv maatte holde en Pige foruden Regentspigen, dels var det ubilligt, at denne, som havde fuldt Gangkonearbejde, dog fik lidt mindre i Løn end disse. Regentsprovsten foreslog derfor, at Pladsen som Regentspige inddroges fra 1. Maj 1874, og at der i Stedet fra samme Tid blev antaget en 5te Gangkone, der ligesom de øvrige Gangkoner fik sin Gang at passe, men i øvrigt ikke stod i noget privat Tjenesteforhold til Portneren, og som blev lønnet med samme Beløb som disse. Konsistorium tiltraadte dette Forslag og anbefalede det i Skrivelse til Ministeriet af 20. Maj 1874, idet det overensstemmende med Kvæstors i denne Anledning afgivne Erklæring tiltraadte, at den heraf følgende Merudgift af 40 Rd. aarlig foreløbig afholdes af Regentsportneren selv. Ved Skrivelse af 29. Maj 1874 bifaldt Ministeriet Forslaget. Under 3. Maj 1875 meddelte Ministeriet derefter, at den omhandlede Merudgift af 80 Kr. aarlig fra 1. April 1875 vilde kunne afholdes af Kommunitetets samlede Lønningssum, saa at Regentsportneren fra dette Tidspunkt fritoges for at udrede det nævnte Beløb.

— Ved Besættelsen af den ved Justitsraad Fabricius's Død ledig blevne Plads som Viceinspektør paa Regentsen, hvorom neden for vil blive talt, opstod det Spørgsmaal, hvorvidt en gift Mand kunde udnævnes til denne Post. Ved at begjære Ministeriets Afgjørelse af dette Spørgsmaal bemærkede Konsistorium i Skrivelse af 2. Decbr. 1873, at Universitetsdirektionens Skrivelse af 24. Septbr. 1831*) blot ganske i Almindelighed fastsætter, at Posten er bestemt for en ældre, værdig og duelig Akademikus, men i øvrigt ikke afgiver mindste Datum til Afgjørelse af det Spørgsmaal, om han maa være gift eller ikke.

*) Ved den nævnte Skrivelse meddelte Direktionen, efter Forslag fra det theologiske Fakultet, sit Samtykke til „at den af trende Værelser bestaaende Beboelseslejlighed paa Regentsen, som tillige med frit Brænde har været nu afdøde Underbibliothekar ved Universitetsbibliotheket, Professor O. Bloch indrømmet, maa fremdeles, i Lighed med, hvad hidtil har været Tilfældet, anvendes for en ældre, værdig og duelig Akademikus, som vil have at overtage den Forpligtelse, i Regentsprovstens Forfald som Viceinspektør at føre Opsynet med den daglige Orden paa Regentsen“.

Under 4. Decbr. næst efter meddelte Ministeriet, at den Omstændighed, at den paagjældende var gift, men ingen Børn havde, ikke skjønedes at være til Hinder for at ansætte ham som Viceinspektor paa Regentsen.

— Islandsk Lægekandidat P. E. I. Halldórsson, der i 1869 bestod Afgangsexamen ved Reykjavik lærde Skole og i 1872, efter et treaarigt lægevidenskabeligt Kursus i Reykjavik, underkastede sig den for vordende Læger paa Island anordnede Examen, hvorefter han i Sommeren 1873 gennemgik et Kursus paa Fødselsstiftelsen i Kjøbenhavn, androg om, naar han havde ladet sig immatrikulere her ved Universitetet, strax at maatte nyde Kommunitetsstipendiet og Regentsbeneficiet som privilegeret Islænder eller som overtallig privilegeret, uanset at han ikke efter Bestemmelsen i Regl. 11. Febr. 1848 § 4 var kommet til Universitetet umiddelbart efter, at han havde underkastet sig Afgangsexamen ved Reykjavik lærde Skole. Han havde derved til Hensigt at blive sat i Stand til under et fortsat Ophold i Kjøbenhavn at kunne høre lægevidenskabelige Forelæsninger og deltage i kliniske Øvelser. I en under 23. Septbr. 1873 i denne Anledning afgivet Erklæring fraraadede Stipendiebestyrelsen bestemt, at Andragendet bevilgedes. Den gjentog, hvad den ofte tidligere havde haft Lejlighed til at fremhæve, at de gjældende Bestemmelser om de islandske studerendes fortrinlige Adgang til Kommunitetet og Regents gik saa vidt i Begunstigelser, at disse Universitetets Hovedbeneficiær stadig maatte tildeles et ikke ringe Antal Islændere, som ellers efter de almindelige og naturlige Betingelser for saadan offentlig Understøttelse, Anlæg til Studeringer og Flid, enten aldeles ikke eller dog kun vanskelig og meget senere vilde kunne gjøre sig Haab om at erholde dem. Ligesom det derfor stedse havde været iagttaget, kun at meddele Dispensation fra de lovbestemte Betingelser, hvor ganske særlige Omstændigheder havde medført de paagjældendes Udelukkelse fra Privilegiet, saaledes havde det ogsaa tidligere været fulgt som Regel, at de Islændere, for hvilke Privilegiet udvidedes ved særlig Bevilling, behandlede som overtallige privilegerede Kommunitetsalumner. Herved opnaaedes nemlig, at Kommunitetsstipendiet for dem udrededes af de 400 Rd., der ere bevilgede til slige Alumner, saa at den meddelte Dispensation ikke bevirkede nogen Formindskelse i Antallet af de Pladser, hvortil ikke-privilegerede studerende have Adgang og om hvilke der altid er stor Konkurrence. Den sidste Udvej var imidlertid afskaaret, efter at Ministeriet i Skrivelse af 8. Novbr. 1872 (Univ. Aarvog 1871—73, Side 129) havde ytret, at da Bevillingen af de nævnte 400 Rd. ved Finantsloven udtrykkelig var betinget af, at de privilegerede Alumners Tal oversteg 20, havde det Betænkelighed ved at disponere over Beløbet, hvor denne Betingelse ikke var tilstede. Herefter var der saa meget større Opfordring til at fastholde de lovbestemte Betingelser for de islandske Studenters Privilegium. I det foreliggende Tilfælde var der imidlertid ikke Tale om, at Andrageren ved særlige Omstændigheder skulde være blevet udelukket fra at nyde Privilegiet. Efter at være blevet Student, valgte han at gennemgaa det lægevidenskabelige Kursus i Reykjavik, og først efter at have bestaaet den anordnede Examen for Læger paa Island, var han kommet til Kjøbenhavn for at fortsætte sin lægevidenskabelige Uddannelse ved Universitetet, uden at det dog vistnok var hans Hensigt her at underkaste sig Embedsexamen. Den ansøgte Dispensation vilde derfor indeholde en meget væsentlig Afvigelse fra Reglen i Kommunitetets Fundats med Hensyn til Islændernes Privilegium. Tilstod man den i dette Tilfælde, maatte man ogsaa

indrømme den til andre islandske Lægekandidater, som ønskede at fortsætte deres Uddannelse her ved Universitetet, og man vilde da ad Dispensationsvejen komme til at foretage en meget væsentlig Ændring i de fundatsmæssige Bestemmelser for Islændernes Privilegium, hvad Stipendiebestyrelsen ogsaa for utilstedeligt. Stipendiebestyrelsen ansaa det imidlertid for meget ønskeligt, om Andrageren og andre islandske Lægekandidater kunde erholde nogen Understøttelse til at fortsætte deres lægevidenskabelige Uddannelse her ved Universitetet, og gjorde i saa Henseende opmærksom paa, at det Beløb af 800 Rd., der paa Kommunitetets Budget bevilges til islandske Lægestuderende, og som oprindeligt havde været forbeholdt saadanne, hvis Kommunitets- og Regentsbeneficium var ophørt, ved Finantsloven for 1873—74 havde faaet en videre Anvendelse. Den henstillede derfor, idet en Anvendelse uden for det oprindelige Øjemed laa uden for Stipendiebestyrelsens Bemyndigelse, om Ministeriet troede af denne Konto at kunne tilstaa Andrageren en Understøttelse i det af ham angivne Øjemed. Konsistorium tiltraadte i Skrivelse af 29. Septbr. 1873 til Ministeriet ganske Stipendiebestyrelsens Anskuelser og indstillede, at der af den nævnte Konto tilstodes Andrageren en Understøttelse, der dog formentlig ikke burde indskrænkes til 200 Rd., men tilstaaes med et noget højere Beløb, i Lighed med den Konsistorium ved Ministeriets Skrivelse af 2. Oktbr. 1860*) givne Bemyndigelse med Hensyn til de Portioner, der uddeles efter den oprindelige Bestemmelse. Ved Skrivelse af 11. Oktbr. 1873 tilstod derefter Ministeriet P. E. I. Halldórsson en Understøttelse af 250 Rd., der udbetaltes ham med $\frac{1}{12}$ maanedlig, og under 2. Maj 1874 et Beløb af 100 Rd. til yderligere Uddannelse i Lægevidenskaben.

— Af Kommunitetets Udgiftspost 1 e er der end videre i dette Biennium ligesom i Bienniet 1871—73 tilstaaet 3 islandske Lægekandidater Understøttelse, til at gennemgaa kliniske Kursus paa Fødselsstiftelsen og besøge Hospitalerne, under de samme Betingelser som tidligere. (Univ. Aarvog for 1871—73 Side 130).

B. Tilstand og Virksomhed.

I. Bestyrelse.

Rektorerne have været følgende:

for Rektoratsaaret 1873—74 Professor Chr. Hermansen, valgt af den akademiske Lærerforsamling d. 8. Oktbr. 1873. Tiltraadte Rektoratet d. 10. Novbr. s. A.

— — 1874—75 Professor I. Nellesmann, valgt af den akademiske Lærerforsamling d. 5. Oktbr. 1874. Tiltraadte Rektoratet

*) Lindes Medd. 1857—63 Side 587.